

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 318/2024-12

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného Advokátska kancelária KONCOVÁ & PARTNERS, s.r.o., Kpt. Jaroša 29, Trenčín, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9Cdo/115/2023 z 27. septembra 2023 a konaniu predchádzajúcemu jeho vydaniu takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 18. decembra 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením najvyššieho súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť tomuto súdu na ďalšie konanie, priznať mu finančné zadosťučinenie 10 000 eur a náhradu trov konania 679,34 eur.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ si ako poškodený v trestnom konaní vedenom Okresným súdom Bratislava I pod spis. zn. 2 T 55/2007 (ďalej aj „trestné konanie“) proti obžalovanému uplatnil nárok na náhradu škody vo výške 100 574,25 eur. Obžalovaný mal uvedenú sumu postupne vylákať od sťažovateľa s príslubom vybavenia výhodného úveru v zahraničnej banke. K sprostredkovaniu úveru však nedošlo a finančné prostriedky sťažovateľovi nevrátil. Trestné konanie vo veci obžalovaného začalo v roku 2007 a skončilo v dôsledku jeho zastavenia pre úmrtie obžalovaného v roku 2015. Ústavný súd svojím nálezom sp. zn. II. ÚS 68/2012 z 10. júna 2012 konštatoval porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov sťažovateľa, avšak primerané finančné zadosťučinenie mu nepriznal. Podľa sťažovateľa prietahmi bol poznačený aj ďalší priebeh tohto trestného konania po vydaní spomínaného nálezu.

3. Sťažovateľ podal na Okresnom súde Bratislava I žalobu o náhradu škody (z dôvodu spôsobenej majetkovej ujmy v sume 100 574,25 eur a nemajetkovej ujmy v sume 19 000 euro) proti Slovenskej republike, zastúpenej Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky. Podanú žalobu odôvodnil tým, že v dôsledku prierahov v trestnom konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 2 T 55/2007 došlo k zmareniu jeho práva na uspokojenie uplatnenej pohľadávky z titulu náhrady škody, pretože skôr, ako bol vydaný v tejto veci odsudzujúci rozsudok, obžalovaný zomrel. V podanej žalobe poukázal na to, že Okresný súd Dunajská Streda a Krajský súd v Trenčíne boli schopné v skutkovo obdobných veciach obžalovaného rozhodnúť v primeranej dobe a jeho žiadosť o náhradu škody ministerstvo spravodlivosti listom z 31. júla 2015 zamietlo.

4. Rozsudkom sp. zn. 19C/28/2016 z 8. februára 2019 okresný súd rozhodol tak, že zaviazal ministerstvo spravodlivosti zaplatiť sťažovateľovi 600 eur z titulu nemajetkovej ujmy a vo zvyšnej časti žalobu zamietol, nepriznajúc ani jednej zo strán nárok na náhradu trov konania.

5. Krajský súd v Bratislave na základe podaných odvolaní rozsudkom sp. zn. 5Co/205/2019 z 30. novembra 2020 rozsudok okresného súdu vo vyhovujúcej časti zmenil tak, že žalobu zamietol a v časti nevyhovujúcej žalobe ho potvrdil, náhradu trov konania žalovanej nepriznal.

6. Sťažovateľ podal dovolanie, ktorého prípustnosť odvodil od § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Najvyšší súd napadnutým uznesením zrušil prvý rozsudok krajského súdu z 30. novembra 2023 z dôvodu procesného pochybenia spôsobeného tým, že sa krajský súd nevysporiadal so skutočnosťou vyhlásenia konkurzu na majetok žalobcu (sťažovateľa).

7. V poradí druhým rozsudkom sp. zn. 5Co/107/2022 z 29. novembra 2022 krajský súd rozhodol tak, že žalobu sťažovateľa zamietol. V odôvodnení okrem iného uviedol, že v konaní neboli preukázané základné predpoklady pre priznanie náhrady škody, osobitne príčinná súvislosť medzi zistenými prierahmi v konaní a vznikom škody, ktorá má pôvod v konaní obžalovaného, a nie v postupe súdu v trestnom konaní. Taktiež poukázal na to, že súdne konanie nie je kompetentný preskúmať, pretože táto právomoc patrí ústavnému súdu.

8. Na základe dovolania, ktorého prípustnosť sťažovateľ odôvodnil § 420 písm. f) CSP, najvyšší súd rozhodol uznesením napadnutým uznesením (doručené sťažovateľovi 16. októbra 2023) tak, že sťažovateľom podané dovolanie odmietol.

II.

Argumentácia sťažovateľa

9. Proti napadnutému uzneseniu o odmietnutí dovolania podal sťažovateľ túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje tým, že:

a) Nesúhlasí s právnym názorom týkajúcim sa neprípustnosti rozhodnutia všeobecného súdu o náhrade nemajetkovej ujmy za vzniknuté prierahy v trestnom konaní v prípade, ak ústavný súd považoval v tom istom konaní samotné vyslovenie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prierahov za dostatočné zadost'učinenie.

b) V časti uplatnenej nemajetkovej ujmy mali sudy obsah jeho žaloby posúdiť *ex offio* podľa § 13 ods. 2 a 3 Občianskeho zákonníka, t. j. posúdiť jeho žalobu podľa jej obsahu, a nie podľa právnej normy, ktorú označil, t. j. zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v platnom znení (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“).

- c) Požiadavku súdov na preukázanie skutočnosti, že v prípade bezprieťahového konania by bol jeho nárok uspokojený priamo obžalovaným, nie je možné reálne uspokojiť.
- d) Existenciu príčinnej súvislosti medzi prieťahmi v trestnom konaní a vzniknutou škodou v preskúvanom konaní preukázal, keďže mu nepochybne bola odňatá možnosť uplatniť si svoj nárok od obžalovaného. S prihliadnutím na túto skutočnosť sú závery súdu týkajúce sa vymožitelnosti jeho nároku irelevantné.
- e) Súdny nevykonaním sťažovateľom navrhovaného dôkazu (oboznámenie sa s trestným spisom), ktorým chcel preukázať nielen prieťahy v trestnom konaní, ale i výšku pohľadávky voči obžalovanému, zasiahli do jeho práva na spravodlivý proces a tento svoj postup riadne neodôvodnili.
- f) V súvislosti s namietanými prieťahmi sťažovateľ poukázal na to, že trestné konanie vedené na Okresnom súde Dunajská Streda proti obžalovanému súbežne s preskúvaným konaním bolo právoplatne skončené odsudzujúcim rozsudkom v roku 2010, ako aj na skutočnosť, že najvyšší súd rozsudkom vo veci sp. zn. 3To 3/2008 odsúdil obžalovaného na úhrnný trest odňatia slobody na dva roky s podmieneným odkladom na skúšobnú dobu 4 roky. Z uvedeného podľa neho vyplýva, že súdy umožnili obžalovanému ďalej páchať trestnú činnosť.
- g) Napadnuté uznesenie je poznačené arbitrárnosťou.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

10. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) napadnutým uznesením, ktorým bolo dovolanie sťažovateľa odmietnuté ako neprípustné. Z argumentácie sťažovateľa vyplýva, že k porušeniu označených práv malo dôjsť nesprávnym posúdením záverov krajského súdu týkajúcich sa potreby skúmania, či sťažovateľ reálne mal možnosť vymôcť svoju pohľadávku od obžalovaného, neexistencie príčinnej súvislosti medzi vznikom škody a nesprávnym úradným postupom, nevykonania dôkazov preukazujúcich nesprávny úradný postup okresného súdu v trestnom konaní, ako aj povinnosti súdov posúdiť právny základ uplatneného nároku podľa § 13 Občianskeho zákonníka.

11. Sťažovateľ podané dovolanie odôvodnil dôvodom prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, t. j. tým, že krajský súd mu nesprávnym procesným postupom znemožnil uskutočňovať jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces. Ústavný súd teda skúmal, či sa najvyšší súd odchýlil od prípustného výkladu aplikovaných právnych noriem oboznámením sa s obsahom napadnutých rozhodnutí, ktoré je potrebné chápať ako jeden vecný celok.

12. Zákon č. 514/2003 Z. z. je vo vzťahu k Občianskemu zákonníku zákonom špeciálnym, a preto sa ustanovenia Občianskeho zákonníka aplikujú vtedy, ak zákon nemá špeciálnu úpravu. Ustanovenia zákona č. 514/2003 Z. z. zakladajú objektívnu zodpovednosť štátu za súčasného splnenia troch podmienok, a tými sú nesprávny úradný postup, vznik škody a príčinná súvislosť medzi nesprávnym úradným postupom a vznikom škody.

13. V konkrétnych okolnostiach danej veci bolo pre súdy zúčastnené na rozhodovaní o nej teda zásadnou otázkou určenie, či sťažovateľovi nesprávnym úradným postupom vznikla škoda a či

medzi vznikom škody a nesprávnym úradným postupom je príčinná súvislosť. Úlohou ústavného súdu bolo s prihliadnutím na argumentáciu sťažovateľa skúmať správnosť a odôvodnenosť záverov najvyššieho súdu, ktoré viedli k rozhodnutiu o neprípustnosti jeho dovolania proti druhému rozsudku krajského súdu.

14. S argumentáciou sťažovateľa, ktorá sa v podanom dovolaní, čo sa týka obsahu, v podstatnom zhodovala s argumentáciou predloženou v jeho ústavnej sťažnosti, sa najvyšší súd vo svojom uznesení vysporiadal takto:

15. Sťažovateľ vo vzťahu k nesprávnemu úradnému postupu okresného súdu v trestnom konaní poukazoval predovšetkým na nález ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 68/2012 z 10. júla 2012 a postup súdu, pri ktorom došlo k predlžovaniu trestného konania aj v dôsledku akceptácie zlého zdravotného stavu obžalovaného na základe predloženého znaleckého posudku a skončené iné trestné konania v obdobných veciach obžalovaného.

16. Ústavný súd považuje za potrebné v tejto súvislosti poznamenať, že správnosť úradného postupu je potrebné posudzovať aj z hľadiska účelu, k dosiahnutiu ktorého postup orgánu verejnej moci smeruje. Pre posúdenie, či došlo k nesprávnemu úradnému postupu v trestnom konaní, je relevantný jeho výsledok. V rámci dotknutého trestného konania nebolo rozhodnuté o vine/nevine sťažovateľa, ale došlo k zastaveniu konania na základe objektívnej skutočnosti – úmrtia obžalovaného. Relevantnou sa v tejto súvislosti javí aj okolnosť, na ktorú súdy taktiež vo svojich rozhodnutiach poukázali, a síce že postup súdov po vydaní nálezu ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 68/2012 z 10. júla 2012, ktorým bolo konštatované porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, bol podrobený na základe podnetu sťažovateľa aj prieskumu verejného ochrancu práv, ktorý pretrvávajúce prieťahy v preskúvanom konaní nezistil.

17. Vo vzťahu k argumentácii týkajúcej sa splnenia ďalšej podmienky vzniku nároku na náhradu škody, konkrétne príčinnej súvislosti medzi škodou a nesprávnym úradným postupom, je podľa názoru ústavného súdu potrebné poukázať predovšetkým na odôvodnenie rozsudku krajského súdu (pozri body 22 až 24). Sťažovateľ nesúhlasí so záverom, podľa ktorého pre existenciu príčinnej súvislosti by ako žalobca mal preukázať, že v prípade bezprieťahového konania súdu by bol v trestnom konaní získal odškodnenie od obžalovaného. Krajský súd na podporu uvedeného záveru navyše poukázal na v konaní predložený listinný dôkaz preukazujúci, že obžalovaný sa ešte pred začatím trestného konania v jeho veci zbavil majetku, ako aj ďalšie okolnosti svedčiacie o nevyhľadateľnosti pohľadávky sťažovateľa už v čase začatia konania.

18. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na judikatúru, v ktorej najvyšší súd konštatoval, že príčinou vzniku škody nie je skutočnosť, ktorá je už sama následkom (porovnaj R 7/1979). Podstatnou pre zodpovedanie príčinnej súvislosti v danej veci bola otázka, či existencia prieťahov, resp. procesných nesprávností, mala/nemala za následok zmenšenie majetku sťažovateľa, ktorého náhrady sa domáha žalobou podanou v preskúvanom konaní. Z okolností tejto veci je celkom zjavné, že k zmenšeniu majetku sťažovateľa došlo už pred podaním žaloby v preskúvanom konaní. Záver súdov, podľa ktorého súdy nezodpovedajú len z titulu preukázaného procesného pochybenia (bez ďalšieho) za všetko, t. j. za každú okolnosť, ktorá v ďalšom priebehu preskúvaného konania mala negatívny dopad na majetok sťažovateľa, možno preto podľa ústavného súdu považovať za správny a ústavne akceptovateľný.

19. K námietke nevykonania dôkazu najvyšší súd uviedol, že v preskúmanom konaní predložené dôkazy boli súdmi riadne zhodnotené a vyplýva z nich nepreukázanie sťažovateľom uplatneného nároku. Ďalej konštatoval, že návrh sťažovateľa na doplnenie dokazovania pripojením konkrétneho spisu s požiadavkou jeho preštudovania, zhodnotenia plynulosti a efektívnosti celého priebehu trestného konania a následné prijatie záverov o uplatnenom nároku predstavuje porušenie základného princípu sporového civilného procesu. V súvislosti s touto námietkou najvyšší súd odkázal aj na odôvodnenie druhého rozsudku krajského súdu, v ktorom tento súd s poukazom na § 9 ods. 1 a 2 zákona č. 514/2003 Z. z. uzavrel, že právomoc konštatovať existenciu priesťahov v súdnom konaní patrí ústavnému súdu. Po 1. januári 2013 nadobudol účinnosť zákon č. 412/2012 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorý v tejto súvislosti dotknutú právnu úpravu v tomto smere precizoval, keďže ustanovil, že všeobecný súd môže pristúpiť k priznaniu náhrady škody v konaní podľa zákona č. 514/2003 Z. z. až v prípade, ak o existencii priesťahov bolo rozhodnuté týmto oprávneným orgánom. Vzhľadom na uvedené možno aj posúdenie návrhu sťažovateľa na oboznámenie sa s trestným spisom pre účely preukázania priesťahov, resp. zhodnotenia celého priebehu konania, považovať v preskúmanom konaní za správne.

20. Aj vo vzťahu k námietke týkajúcej sa posúdenia nemajetkovej ujmy spôsobenej priesťahmi v preskúmanom konaní sa ústavný súd s odôvodnením napadnutého uznesenia najvyššieho súdu stotožňuje.

21. Sám sťažovateľ vo svojej sťažnosti poukázal na to, že ústavný súd mu v náleze sp. zn. II. ÚS 68/2012 z 10. júla 2012 nepriznal primerané finančné zadost'účinenie z dvoch dôvodov. Prvým z nich bola skutočnosť, že si v konaní pred ním *de facto* uplatnil priznanie nároku na náhradu škody, pričom rozhodovanie o tomto nároku patrí do právomoci príslušného súdu. Druhým dôvodom bola skutočnosť, že sťažovateľ tento svoj nárok v podanej ústavnej sťažnosti neodôvodnil. V preskúmanom konaní teda súdy správne konštatovali, že do ich právomoci nepatrí úloha nahrádzať rozhodovaciu právomoc ústavného súdu pri rozhodovaní o porušení základného práva na prerokovanie zbytočných priesťahov všeobecným súdom v trestnom konaní, ktorého súčasťou je i posúdenie nároku na primerané finančné zadost'účinenie za spôsobenú nemajetkovú ujmu.

22. Podľa zistenia ústavného súdu najvyšší súd sťažovateľovi odpovedal v napadnutom uznesení aj na jeho námietku, podľa ktorej mali súdy uplatnený nárok posúdiť *ex offio* podľa § 13 Občianskeho zákonníka. Vo svojej odpovedi uviedol, že v preskúmanom konaní ide o novú námietku, ktorá nebola súčasťou odvolacej argumentácie a v súlade s § 435 CSP v dovolacom konaní nie je prípustná. Nad uvedené konštatovanie najvyšší súd poukázal na to, že s touto námietkou sa navyše dostatočne vysporiadal priamo súd prvej inštancie v odôvodnení svojho rozsudku. Uvedené závery rovnako nemožno považovať za ústavne neakceptovateľné či arbitrárne.

23. Na základe uvedeného ústavný súd konštatuje, že napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu nemožno vyčítať žiadnu svojvoľnosť či nedostatočnosť. Podľa ústavného súdu najvyšší súd poskytol sťažovateľovi dostatočnú odpoveď na jeho námietky týkajúce sa posúdenia ním uplatneného nároku i splnenia podmienok vzniku nároku na náhradu škody v dôsledku nesprávneho úradného postupu, a preto jeho závery nemožno považovať za arbitrárne či svojvoľné, a tak

z ústavného hľadiska za neospravedlňiteľné a neudržateľné, ktoré by mali za následok porušenie sťažovateľom označených práv.

24. Vzhľadom na uvedené ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa v rámci predbežného prerokovania v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. júna 2024

Robert Šorl
predseda senátu